

VENEMAA OTSIB KANDEPINDA GLOBAALSES LÕUNAS

Ukraina-vastase sõja taustal valmistub Venemaa pikaajaliseks konfliktipotentsiaaliga vastasseisuks NATOga, mis keskpikas perspektiivis eeldab ka läänepiiri tugevdamist täiendavate üksustega.

Tõenäoliselt peab Putin konflikti lõpplahenduse võtmeks Euroopa jagamist mõjusfäärideks ehk senise julgeolekuarhitektuuri hävitamist.

Venemaa valeinfo narratiivide kandepind globaalse lõuna riikide seas laieneb. Sealjuures on Venemaale kasulik ka see, kui kolmandad riigid deklareerivad oma erapooletust sõjas.

Venemaa strateegiline eesmärk ja Putini isiklik soov on rahvusvaheline finantssüsteem ning vähemalt BRICSi riikide kaubavahetus USA dollarist võimalikult lahti haakida.

2025. aastal süveneb Venemaa vastandumine lääneriikidele. Ukraina-vastase sõja taustal valmistub Venemaa pikaajaliseks konfliktipotentsiaaliga vastasseisuks NATOga, mis keskpikas perspektiivis eeldab ka läänepiiri tugevdamist täiendavate üksustega. Sealjuures peab tõenäoliselt Putin konflikti lõpplahenduse võtmeks Jalta-stiilis kokkulepet (loe: mõjusfääride jagamist) Ukraina suveräänsuse ja Euroopa laiema julgeolekuarhitektuuri hävitamiseks. Tõenäoliselt toob Putin läbirääkimiste korral lisaks ultimatiivsetele nõudmistele Ukraina osas lauale tagasi 2021. aasta detsembris USA-le ja NATO-le esitatud laiemate julgeolekunõuete paketi, millega Venemaa püüab muuhulgas pisendada oma geopoliitilist läbikukkumist: Soome ja Rootsi liitumist NATOga. Venemaa 2021. aasta detsembri üks nõudmine oli viia NATO sõjaline paigutus tagasi 1997. aasta joonele.

Venemaale on kasulik ka see, kui kolmandad riigid deklareerivad oma erapooletust sõjas.

2024. aastal oli üheks Venemaa välispoliitilise pöörde teetähiseks nimetatud globaalse lõuna suunal BRICSi eesistumine ja BRICSi riigipeade tippkohtumise korraldamine Kaasanis. BRICSi eesistumine ja selles raames toimunud arvukad üritused pakkusid Venemaale tänuväärse võimaluse oma propaganda levitamiseks ning vallutussõja õigustamiseks. Venemaa valeinfo narratiivide kandepind globaalse lõuna riikide seas laieneb. Sealjuures on Venemaale kasulik ka see,

kui kolmandad riigid deklareerivad oma erapooletust sõjas. Venemaa kasutab mõõduka eduga ära BRICSi ja globaalse lõuna riikide majanduslikke huve ja nende sõjaväsimust, et õõnestada nende toetust Ukrainale ja vähendada Zelenskõi rahuvalemi eduvõimalusi. Samal ajal laiendab Venemaa rahvusvahelist toetust või vähemasti nõustumist oma eeltingimustega läbirääkimisteks – Ukraina peab tunnistama neutraalsust ja loobuma Venemaa poolt okupeeritud aladest.

Venemaale on BRICSi laienemine strateegiliselt kasulik. See annab Venemaale muuhulgas võimaluse näidata, et mitmepolaarne maailmakord ja Lääne globaalse rolli vähenemine on püsiv trend. Kuigi uute riikide liitumine BRICSiga muudab organisatsioonisisest dünaamikat keerulisemaks, raskendades otsuste langetamiseks vajaliku konsensuse leidmist, avab laienemine Moskvale täiendavaid võimalusi kahepoolsete suhete tugevdamiseks ning seeläbi oma rahvusvahelise kandepinna suurendamiseks. Eelkõige saab Venemaa näidata, et ta ei ole rahvusvaheliselt isoleeritud.

Putin soovib rahvusvahelise finants-süsteemi ja BRICSi riikide kaubavahetuse USA dollarist lahti haakida.

Venemaa strateegiline eesmärk ja Putini isiklik soov on rahvusvaheline finantssüsteem ning vähemalt BRICSi riikide kaubavahetus USA dollarist võimalikult lahti haakida. Neid eesmärke propageerib Venemaa aktiivselt ka globaalse lõuna riikide hulgas. USA dollari osakaalu vähendamine on pikaajaline protsess ning otsustavad edusammud on käesoleva aasta jooksul vähetõenäolised. Liikmesriikide rahandussüsteemid on selleks liiga eripalgelised, vajalikud on majanduslikud kokkulepped liikmesriikide vahel ning uue maksesüsteemi kasutuselevõtt, mis asendaks SWIFTi. Samas on USA globaalse positsiooni nõrgendamine Venemaa ja Hiina ühishuvi ning seetõttu on globaalse lõuna riikide vahel dollaripõhise kaubavahetuse järkjärguline vähenemine järgnevatel aastatel tõenäoline.

VENEMAA POLIITIKA EESTI SUUNAL PÜSIB VAENULIK

Venemaa Ukraina-vastase täieulatusliku agressioonisõja neljandal aastal on Eesti ja Venemaa suhted ettearvatavalt madalseisus ning puudub perspektiiv, et need lähiaastatel paraneksid. Venemaa käsitleb Eestit vaenuliku riigina – muuhulgas seetõttu, et oleme alati toetanud ja toetame ka edaspidi demokraatlikku Ukrainat ning ukrainlaste läänesuunalist integratsiooni –, kelle vastu võib osutuda vajalikuks kasutada heidutavaid meetmeid.

Venemaa eesmärkides ja tegevuses Balti riikide suhtes ei ole otseselt uut lähenemist, kuid kasvanud on Venemaa ohutaju regiooni arengute suhtes.

Venemaa eesmärkides ja tegevuses Balti riikide suhtes ei ole otseselt uut lähenemist, kuid kasvanud on Venemaa ohutaju regiooni arengute suhtes. Venemaa näeb, et peale agressioonisõja algust ning sellest tingitud Rootsi ja Soome liitumist NATOga on tema strateegiline positsioon Läänemerel nõrgenenud ja pikaajalised riskid kasvanud. Läänemerel on Venemaa vaatest olulisteks potentsiaalseteks riskideks Kaliningradi ühenduste blokeerimine ja Soome lahe sulgemine laevaliiklusele, mis nõuavad nii ennetavat tegevust kui ka potentsiaalsete vastumeetmete väljatöötamist. Venemaale on majanduslikult väga oluline vältida igasuguseid mereliikluse piiranguid Läänemerel, sest Läänemere sadamate osakaal Venemaa toornafta ekspordis oli 2024. aastal 32% ja naftatoodete ekspordis 58%.

BRICSi eesistumine oli 2024. aastal üheks Venemaa välispoliitilise pöörde teetähiseks

Allikas: Alexei Danichev/IMAGO/SNA

Sealjuures ei ole Venemaa poliitiliste vastusammude „tööriistakast“ võrreldes 2022. aasta veebruari eelse ajaga kardinaalselt muutunud, sest läbivaks jooneks on jätkuvalt venekeelse elanikkonna mõjutamine enda huvides ning katsed ühiskonnas eraldumist ja lõhesid suurendada. Võimaliku heidutusvahendina on Venemaa Balti riikide vastases arsenalis püsivalt migratsioonirelva kasutamine piiridel, ent ka hirmutamine ja sabotaaž. Samas, efektiivseid vahendeid Eesti survestamiseks majandussuhete kaudu Venemaal enam järele jäänud ei ole.

Venemaa mõjutustegevuse tänini toimivad instrumendid Balti riikides on Venemaa juhtkonna ja eriteenistuste suuniseid täitva Vene Õigeusu Kiriku (VÕK) kohalikud harukirikud. Surve avaldamiseks Balti riikidele levitab Venemaa juba praegu ja nähtavas tulevikus ajaloovõltsinguid ning rahvusvahelisi laimukampaaniaid õigusklike tagakiusamisest ning püüab õigeusu ja traditsiooniliste väärtuste kaitsmise ettekäändel konsolideerida Vene propagandat levitavaid mõjuisikuid.